

ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

УДК 159.922

В. І. Барко,

доктор психологічних наук, професор, професор кафедри соціології та психології факультету № 6 (права та масових комунікацій) Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4962-0975>;

В. П. Остапович,

кандидат юридичних наук, начальник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України (м. Київ);

В. В. Барко,

кандидат педагогічних наук, науковий співробітник науково-дослідної лабораторії психологічного забезпечення Державного науково-дослідного інституту МВС України (м. Київ)

НАПРЯМИ ПОКРАЩАННЯ НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розглянуто питання вдосконалення нормативно-правового забезпечення психологічної підготовки поліцейських Національної поліції України. Проаналізовано вітчизняний і зарубіжний досвід організації та проведення психологічної підготовки поліцейських, результатом якої має стати високий рівень мотивації їхньої професійної діяльності, формування здатності успішно протидіяти стресовим чинникам, конфліктам та іншим факторам ризику й розвиток професійно важливих індивідуально-психологічних якостей. Надано пропозиції щодо розробки нормативних документів для організації й здійснення психологічної підготовки поліцейських Національної поліції України.

Ключові слова: поліція, правоохоронні органи, психологічна підготовка, нормативно-правове забезпечення, мотивація, стрес, конфлікт.

Постановка проблеми. Національна поліція України являє собою новий державний правоохоронний орган, який розпочав функціонувати в липні 2015 році. Відповідно до закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 р. метою її діяльності визначено служіння суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Національна поліція України побудована за зразком поліції передових західноєвропейських країн; її працівники виконують службові завдання у тісній взаємодії з населенням, діють на засадах неухильного дотримання законності, прав людини та громадянина.

Дослідження зарубіжних авторів свідчать про те, що складні умови роботи поліцейських нерідко призводять до появи психологічних проблем – конфліктів, невдоволення, посттравматичних стресових

розладів, схильності до девіантної поведінки й професійної деформації тощо [1–7]. Тому важливим напрямом підвищення ефективності функціонування нового правоохоронного органу є забезпечення психологічної підготовки поліцейських до умов професійної діяльності. Результатом такої психологічної підготовки мають бути високий рівень мотивації професійної діяльності поліцейських, формування здатності успішно протидіяти стресовим чинникам, конфліктам та іншим факторам ризику, розвиток комунікативного потенціалу, навичок емоційної саморегуляції й інших професійно важливих індивідуально-психологічних якостей.

Оскільки поліція є новим правоохоронним органом нашої держави, то зараз ще не напрацьовано власного досвіду психологічної підготовки поліцейських до діяльності. Також поки що не розроблено відповідне нормативно-правове забезпечення такої підготовки поліцейських. У Законі України «Про Національну поліцію» нічого не говориться про систему професійної (у тому числі психологічної) підготовки поліцейських, тому **метою** статті є розкриття можливих напрямів покращання нормативно-правового забезпечення психологічної підготовки працівників Національної поліції України як важливої умови підвищення ефективності діяльності поліції.

Стан дослідження. Аналіз теорії та практики психологічної підготовки поліцейських показав, що цим питанням приділяли увагу багато вітчизняних і зарубіжних науковців (О. М. Бандурка, О. В. Землянська, І. В. Клименко, В. О. Криволапчук, Л. А. Кирієнко, О. І. Кудерміна, Ю. В. Котляр, П. В. Макаренко, В. С. Медведєв, І. І. Пампура, С. І. Яковенко, О. М. Цільмак, О. В. Шаповалов, Б. Г. Бовін, М. І. Мягких, В. Є. Петров, П. Мучинські, М. Свон, Р. Чарльз, М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури, Р. Роберт та інші). Науковці системи МВС присвятили значну увагу питанням організації та проведення психологічної підготовки правоохоронців і розробили чимало навчально-методичних і практичних посібників, статей і методичних рекомендацій. Можна виокремити як найбільш корисні ті посібники та рекомендації, в яких висвітлюються проблеми психогігієни професійної діяльності працівників правоохоронних органів, профілактики порушень службової дисципліни й законності в їх діяльності, впровадження сучасних тренінгових технологій у систему професійної підготовки особового складу, психологічного забезпечення діяльності працівників МВС та військовослужбовців національної гвардії, використання проєктивних психодіагностичних методів із метою вивчення особистості правоохоронців, формування прихильності до здорового способу життя, профілактики самогубств серед особового складу, протидії корупції тощо. Проте питання психологічної підготовки поліцейських Національної поліції залишаються малодослідженими. Для вирішення питань нормативно-правового забезпечення такої підготовки варто звернутись до досвіду роботи органів внутрішніх справ України та поліції зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу. В Україні напрацьовано чимало нормативних актів, присвячених проблематиці забезпечення психологічної підготовки працівників органів внутрішніх справ. Варто згадати наказ МВС України від 28.07.2004 № 842 «Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності ОВС України», в якому визначено функції, завдання й етапи психологічного забезпечення та супроводу діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ, структуру та напрями діяльності психологічної служби МВС України. Заслугує на увагу також наказ МВС України від 17.06.2010 № 246 «Про організацію професійної орієнтації населення щодо набуття професій працівників МВС України», яким передбачено систему профінформаційних і профконсультаційних, профвідбірних заходів, спрямованих на поповнення лав міліції та навчальних закладів МВС України кандидатами на роботу й навчання, які найбільше відповідають комплексу вимог до майбутніх правоохоронців. Важливою віхою на шляху вдосконалення психологічної підготовки особового складу стала Комплексна програма вдосконалення бойової та психологічної підготовки особового складу органів та підрозділів внутрішніх справ України, затверджена наказом МВС України від 26.05.2005 № 385. Варто також пригадати Програму психопрофілактичної роботи з особовим складом органів та підрозділів внутрішніх справ на 2013–2017 роки, затверджену наказом МВС від 07.02.2012 № 112, якою передбачається проведення організаційних, наукових, практичних і лікувально-профілактичних заходів щодо вдосконалення психологічного супроводу та професійної психологічної підготовки особового складу. Так, пункт 1.3.1 орієнтує науковців на розробку технологій психопрофілактичної та психокорекційної роботи, створення сприятливих умов професійної діяльності, зміцнення мотивації особового складу; пункти 1.7.2 і 1.7.3 – на підвищення психологічної стійкості та надійності працівників у ризиконебезпечних ситуаціях і психологічну профілактику професійної деформації персоналу. Пункти 3.4 і 3.6 Програми націлюють психологів на своєчасне виявлення осіб, які потребують психологічної уваги з причин психологічної уразливості, схильності до порушень дисципліни, а також на навчання особового складу методам профілактики й подолання негативних психічних станів, прийомам саморегуляції, навичкам вирішення проблемних життєвих ситуацій і формування психологічної впевненості.

Зарубіжні дослідники також приділяють значну увагу питанням психологічної підготовки поліцейських і ролі керівника в цьому процесі. Сучасним напрямом поліцейського менеджменту в країнах Заходу є проактивний підхід, який ґрунтується на ідеї психологічної профілактики проблем у поліцейській організації за рахунок: а) забезпечення гуманістичного підходу до працівників; б) мотивації та стимулювання роботи поліцейських, їх особистісного розвитку; в) організації командної роботи та лідерства в підрозділах [8; 9].

У зарубіжних країнах нормативно передбачено проведення ретельного професійно-психологічного відбору кандидатів. Кадрові апарати надають велике значення врахуванню психологічних якостей і здібностей кандидатів на роботу в поліцію, стану психічного здоров'я та стресостійкості поліцейських. У поліції США та Великобританії законодавчо закріплено тривалі процедури професійного відбору кандидатів, під час яких вивчається психологічна готовність до роботи в поліції. Ще на початку 50-х рр. XX століття в США нормативно затвердили перелік якостей, потрібних поліцейському; під час відбору там керуються вимогами, які передбачають: громадянство, досягнення певного віку, відсутність кримінального минулого, обов'язковий рівень освіти, відповідний характер і моральні якості, відсутність фізичних, емоційних і психічних недоліків, проходження співбесіди, що встановлює здатність кандидата до спілкування, емоційні особливості й деякі риси характеру. Американські вимоги були взяті за основу в багатьох країнах світу, наразі їх можна об'єднати в чотири групи: а) інтелект і освіта; б) особистість і між-особистісні стосунки; в) темперамент і характер; г) здатність до професійного й особистісного розвитку [10, с. 25].

В усіх поліцейських формуваннях претенденти на службу в поліцію обстежуються психологом. Інструментами такого обстеження є співбесіди, суб'єктивні опитувальники й об'єктивні тести, ділові та рольові ігри, поліграфні опитування й тренінги. Зазвичай співбесіду з кандидатом проводить чиновник кадрового апарату або особисто начальник поліції. Якщо результати співбесіди й дані тестування виявляються задовільними, видається наказ про зарахування в поліцію, що зазвичай означає направлення на навчання та подальше проходження служби. Нерідко прийому на роботу передують конкурс, першою стадією якого є усна співбесіда, друга складається з усних і письмових тестів, а за результатами конкурсу складається список кандидатів. Відібрані кандидати зараховуються на службу в поліцію з проходженням випробувального терміну. У США він не перевищує одного року, у Великобританії – двох [2, с. 112].

Наразі психологічні або психосоціальні служби працюють у поліціях усіх розвинутих країн. У Німеччині перед такою службою стоять завдання формування психологічної готовності поліцейських до діяльності, профілактики суїцидів, допомоги службовцям у разі стресових ситуацій, виникнення депресії та страхів, консультування поліцейських, коучинг для керівників, проведення лекцій, семінарів і тренінгів. У поліції Баварії існує інститут службовців на громадських засадах, які виконують роль консультантів. У деяких землях Німеччини створено також Центральні психологічні служби поліції, їх завдання також спрямовано на формування психологічної готовності та надійності персоналу, збереження психологічного здоров'я, підтримки оперативної роботи, консультування й профілактику постстресових розладів тощо [11, с. 35].

Із метою психологічної підготовки в поліціях зарубіжних країн широко застосовується технологія соціально-психологічного тренінгу. Основними її цілями є такі: розкриття особистісного потенціалу й перспектив професійного росту поліцейських; виявлення здібностей і можливостей; допомога у протидії кризовим явищам, стресам і емоційному вигоранню; розвиток комунікативних навичок; допомога у плануванні життя й службової кар'єри. Тренінги ґрунтуються на засадах гуманістичної психології; досвід їх використання в поліцейських школах, зокрема м. Брамсхіл (Великобританія), свідчить про інтерес до них з боку поліцейських та їх високу ефективність. Окремі тренінги («Підготовка до проактивного поліцейського управління», «Побудова команди», «Ефективне лідерство») присвячено психологічній підготовці поліцейських менеджерів.

Аналіз публікацій також свідчить про те, що в поліцейських організаціях зарубіжних країн багато уваги приділяється підтриманню рівня працездатності й емоційного стану, забезпеченню поліцейським допомоги у вирішенні проблемних ситуацій і конфліктів. Це здійснюється з використанням багатьох методів, засобів і прийомів. Так, під час призначення поліцейського на певну зміну у поліції Нью-Йорка (США) враховуються поведінковий, фізичний і психологічний цикли, що суттєво підвищує ефективність роботи працівника й зменшує стомлюваність. Дослідження деяких науковців (Е. Янгстром) присвячено зменшенню негативного впливу шкідливих чинників професійної діяльності на психіку поліцейських, підтримці працездатності, розвитку стресостійкості й розробці методів аутотренінгу [7, р. 217].

У поліції Російської Федерації значна увага приділяється розробці спеціальних програм, спрямованих на здійснення психопрофілактичної роботи з особовим складом. Психопрофілактичні та психокорекційні заходи мають на меті зняття негативного впливу стресу, підвищення професійної мотивації. У разі появи емоційного вигорання увага звертається на поліпшення умов праці, характер взаємовідносин у колективі, розподіл навантаження. Практикуються такі напрями психопрофілактичної роботи: допомога у визначенні короткострокових та довгострокових цілей; навчання використанню «тайм-аутів», періодів відпочинку в робочий час; вироблення навичок саморегуляції; забезпечення стратегії й тактики професійного розвитку та самовдосконалення; опрацювання можливостей уникнення непотрібної конкуренції; насичення позитивними емоціями, вироблення навичок саморефлексії; планування заходів з підтримання хорошої фізичної форми тощо [3, с. 5].

Поліцейські Національної поліції України здійснюють професійну діяльність у складних, іноді екстремальних умовах. Узагальнення характеристик сучасної поліцейської діяльності, здійснене багатьма науковцями, та власні дослідження уможливили виокремлення

основних її психологічних характеристик, які вирізняють її серед інших видів професійної діяльності. До них належать такі: спрямованість на забезпечення законності й дотримання прав людини; необхідність швидко приймати рішення та висока відповідальність за них; забезпечення сервісної функції для населення; владні повноваження; емоційна насиченість і напруженість, великі психофізичні навантаження; наявність організаційних та екстремальних чинників; специфічність об'єктів професійної управлінської діяльності; толерантність до невизначених ситуацій; лідерство й командна робота; врахування гендерних особливостей; гуманістична й творча спрямованість тощо. Очевидно, що виконання поліцейським службових обов'язків потребує правових і психолого-педагогічних знань, багатьох спеціальних умінь, а також низки професійно важливих індивідуально-психологічних якостей (психофізіологічних, інтелектуальних, мотиваційних, характерологічних, емоційно-вольових).

Для ефективної діяльності сучасні поліцейські мають пройти реальний професійно-психологічний відбір і подальшу професійну підготовку, складовою якої є підготовка психологічна. Професійно-психологічний відбір забезпечує підбір із великої кількості кандидатів у поліцію найбільш психологічно придатних осіб, які мають необхідні для роботи професійно важливі якості. Подальша психологічна підготовка має на меті розвиток загальних і спеціальних професійних здібностей, знань і вмінь поліцейських і формування системної якості поліцейського – психологічної готовності особи до професійної діяльності.

Психологічна готовність є кінцевим результатом психологічної підготовки і являє собою стійкий довготривалий стан особистості, який характеризується мобілізацією всіх психофізіологічних ресурсів організму, наявністю комплексу мотивів, знань, умінь, навичок та індивідуальних якостей, які забезпечують ефективність виконання певної діяльності. Психологічна готовність є передумовою будь-якої цілеспрямованої діяльності, її регуляції, стійкості та ефективності. У структурі психологічної готовності до професійної діяльності традиційно виділяють такі функціонально взаємозалежні компоненти: а) мотиваційний – перелік мотивів до вибору й виконання професійних обов'язків та завдань; б) когнітивний – систему знань, необхідних для успішного виконання професійної діяльності; в) операціональний – наявність умінь і навичок, відповідних вимогам професійної діяльності; г) особистісний – комплекс професійно важливих індивідуально-психологічних якостей, необхідних для виконання професійної діяльності.

Достатня розвиненість цих компонентів та їх цілісна єдність забезпечують високий рівень готовності людини до активної, самостійної, творчої професійної діяльності. Недостатня їх розвиненість свідчить про незавершеність процесу формування готовності, про його середній чи низький рівень.

Психологічна підготовка поліцейського має на меті формування високого рівня психологічної готовності до професійної діяльності. Це – тривалий процес, який починається на етапі початкової професійної підготовки й триває протягом усієї професійної діяльності. Програми психологічної підготовки поліцейських розробляються науковцями системи МВС, безпосередню психологічну підготовку здійснюють практичні психологи підрозділів поліції та керівники під час психологічного супроводу навчання та професійної діяльності поліцейських [5; 7].

Сьогодні в Україні відсутня нормативно-правова база проведення психологічної підготовки поліцейських, тому уявляється вкрай актуальним розробити низку нормативно-правових актів, які міститимуть правові норми (правила поведінки), розраховані на певне коло осіб, підприємств, установ та організацій системи МВС, якими будуть урегульовані питання, пов'язані з організацією та проведенням психологічної підготовки поліцейських. Як відомо, до нормативно-правових актів належать такі: а) положення – акт, що встановлює структуру й функцію певного органу або визначає порядок певної діяльності; б) інструкція (настанова) – акт, що встановлює порядок застосування актів законодавства, а також порядок здійснення будь-якої діяльності; в) правила – правові норми, що регламентують діяльність галузі виробництва чи окремих видів діяльності; г) програма (концепція) – акт, що визначає пріоритетні напрями розвитку певного органу чи діяльності, але може не містити чітко встановлених правових норм, адресного спрямування, не визначати рівні та об'єкти відповідальності. Зазвичай нормативно-правові акти затверджуються та впроваджуються розпорядчими документами (наказами, директивами, постановами, розпорядженнями, рішеннями).

З метою підвищення ефективності діяльності Національної поліції України вбачається доцільним у першу чергу розробити Комплексну програму організації та проведення психологічної підготовки поліцейських Національної поліції України, яка б затверджувалась і впроваджувалась відповідним наказом МВС України. Комплексна програма має визначити пріоритетні напрями психологічної підготовки поліцейських, її завдання, етапи, форми, методи та засоби, вказати суб'єктів психологічної підготовки, визначити її терміни тощо.

Другим важливим нормативним документом, спрямованим на покращання психологічної підготовки особового складу Національної поліції України, має стати Положення про службу психологічного забезпечення професійної діяльності поліцейських Національної поліції України, яке також затверджувалося й впроваджувалося б відповідним наказом МВС України. Положення має визначити зміст психологічного забезпечення як системи організаційних і психологічних заходів, спрямованих на вдосконалення роботи з персоналом

та підвищення ефективності службової діяльності поліції, врегулювати питання організації служби психологічного забезпечення діяльності поліції, визначити завдання, функції та основні методи здійснення зазначеного виду діяльності, повноваження психологів і порядок виконання покладених на них функцій.

Нарешті, ще одним нормативно-правовим актом, спрямованим на поліпшення психологічної підготовки особового складу Національної поліції України, має стати Положення про організацію професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в Національну поліцію України, яке б затверджувалося й впроваджувалося наказом МВС України. Це положення має визначити мету й пріоритетні завдання професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в Національну поліцію, суб'єктів відбору, вимоги до кандидатів, порядок проведення відбору, рівні готовності до службової діяльності, критерії та показники професійної придатності особи до роботи в поліції, методи та засоби проведення відбору тощо.

Висновки. Професійна діяльність поліцейських Національної поліції України належить до складних видів професійної діяльності. Вона супроводжується значними психофізіологічними та фізичними навантаженнями на працівників, багатьма чинниками ризику для їх життя й здоров'я, характеризується стресогенністю, необхідністю протидіяти кримінальному оточенню, застосовувати заходи фізичного впливу, вогнепальну зброю, спеціальні засоби тощо. Важливим напрямом підвищення ефективності функціонування нового правоохоронного органу є забезпечення психологічної підготовки поліцейських до умов професійної діяльності. Результатом такої психологічної підготовки має бути високий рівень мотивації професійної діяльності поліцейських, формування здатності успішно протидіяти стресовим чинникам, конфліктам та іншим факторам ризику, розвиток комунікативного потенціалу й навичок емоційної саморегуляції тощо.

Нині в Україні відсутня нормативно-правова база проведення психологічної підготовки поліцейських, тому уявляється вкрай актуальним розробити низку нормативно-правових актів, якими будуть урегульовані питання, пов'язані з організацією та проведенням психологічної підготовки поліцейських. Убачається доцільним розробити Комплексну програму організації і проведення психологічної підготовки поліцейських Національної поліції України, Положення про службу психологічного забезпечення професійної діяльності поліцейських Національної поліції України та Положення про організацію професійно-психологічного відбору кандидатів на службу в Національну поліцію України, які мають бути затверджені відповідними наказами МВС України.

Список бібліографічних посилань: 1. Бобкова И. Е. Психологическое сопровождение профессионального развития руководителей структурных подразделений территориальных органов внутренних дел на начальном этапе управленческой карьеры. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2014. № 2 (57). С. 27–30. 2. Чарльз М. Т. Современное состояние и перспективы профессиональной подготовки сотрудников полиции (милиции) США и России. СПб.: Алетей, 2000. 268 с. 3. Федотов А. Ю. Системно-структурный подход в профессиональной подготовке сотрудников ОВД. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2015. № 1 (60). С. 3–6. 4. Цветков В. Л. Полицейская психология: опыт Испании. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2014. № 4. С. 86–90. 5. Aldwin C. M. Stress, coping, and development, Second Edition: An Integrative Perspective. – N. Y.: Guilford, 2007. 432 p. 6. Maddi S. R., Khoshaba D. M., Jensen K. et al Hardiness Training for High Risk Undergraduates. *NACADA Journal*. 2002. Vol. 22 (1). Pp. 45–55. DOI: <http://dx.doi.org/10.12930/0271-9517-22.1.45>. 7. Charles L. E., Burchfiel C. M., Fekedulegn D. et al. Shift work and sleep: the Buffalo Police health study. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*. 2007. Vol. 30, Issue 2. Pp. 215–227. DOI: <http://dx.doi.org/10.1108/13639510710753225>. 8. Мучински П. Психология, профессия, карьера. 7-е изд. – СПб.: Питер, 2004. 539 с.: ил. 9. Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: пер. с англ. М.: Дело, 1992. 702 с. 10. Свон Р. Д. Эффективность правоохранительной деятельности и ее кадровое обеспечение в США и России. СПб.: Алетей, 2000. 296 с. 11. Литвинова Г. А. Социально-психологическое обеспечение деятельности полиции Баварии (Германия). *Юридическая психология*. – 2010. № 3. С. 32–36.

Надійшла до редколегії 14.10.2016

Барко В. И., Остапович В. П., Барко В. В. Направления улучшения нормативного обеспечения психологической подготовки полицейских Национальной полиции Украины

Рассмотрены вопросы совершенствования нормативно-правового обеспечения психологической подготовки полицейских Национальной полиции Украины. Проанализирован отечественный и зарубежный опыт организации и проведения психологической подготовки полицейских, результатом которой должны стать высокий уровень мотивации их профессиональной деятельности, формирование способности успешно противодействовать стрессам, конфликтам и другим факторам риска и развитие профессионально важных индивидуально-психологических качеств. Представлены предложения относительно разработки нормативных документов для организации и осуществления психологической подготовки полицейских Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: полиция, правоохранительные органы, психологическая подготовка, нормативное обеспечение, мотивация, стресс, конфликт.

Barko V. I., Ostapovich V. P., Barko V. V. Directions of improving regulatory provision of psychological training of police officers of the National Police of Ukraine

The authors have analyzed the domestic and international experience of organizing and conducting psychological training of police officers, the result of which should be a high level of motivation of professional activity of police officers, forming ability to successfully counteract stressors, conflicts and other risk factors, the development of professionally important, individual and psychological qualities. It has been noted that foreign researchers paid special attention to psychological training issues of police officers and the role of the head in this process. The current direction of police management in European countries is a proactive approach based on the idea of psychological prevention of problems within police organization by providing humanistic approach to the staff, motivation and stimulation of police officers' work, their personal development, organization of teamwork and leadership in police departments.

Based on the experience of democratic countries the authors have provided propositions for the development of regulations for the organization and implementation of psychological training of police officers of the National Police of Ukraine. First of all it has been offered to develop a comprehensive program of organization and conduction of psychological training of police officers of the National Police of Ukraine, which would be approved and implemented by the relevant order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. Other important regulations, aimed at improving the psychological training of the personnel of the police may be the Regulations on the division of psychological provision of professional activities of police officers of the National Police of Ukraine, Regulations on the organization of professional and psychological selection of candidates to serve in the National Police of Ukraine, which also have to be approved and implemented by the corresponding order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.

Keywords: police, law enforcement agencies, psychological training, regulatory provision, motivation, stress, conflict.

